

Franková, Milada

Předmluva

In: Franková, Milada. *Britské spisovatelky na přelomu tisíciletí.*

Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita, 2003, pp. 5-7

ISBN 8021032901

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/123363>

Access Date: 28. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Předmluva

Předchozí svazek kapitol o současných britských spisovatelkách (*Britské spisovatelky na konci tisíciletí*, 1999) pojal z britské literární scény jen malou část jmen, jimiž stojí za to se zabývat. Nový svazek navazuje s dalšími jmény patřícími převážně spisovatelkám, které začaly psát nebo se výrazně prosadily v 80. letech a jsou aktivní ještě na přelomu 21. století. Časovému posunu v titulu není přiřkládán žádný důležitý význam z hlediska hodnocení, přestože přelom tisíciletí jistě představuje atraktivní mezník s mýtotočným potenciálem. Každý přelom století byl a zůstal opředen spekulacemi o očekávání a zlomech, které jsou však citelnější v rétorice než v realitě. Na případné postižení změn v literární produkci přelomu tisíciletí se proto raději zeptáme až další generace, i tak s vědomím, že periodicitu v literatuře je osidlný a v poslední době právem zpochybňovaný koncept. Řazení spisovatelů podle období často zužuje pohled na jejich dílo podle parametrů, které byly dané době přiřazeny jako charakteristické atributy. Na druhé straně však takovéto bezpochyby užitečné zobecnění určitých rysů doby na základě myšlenkových proudů na pozadí historických událostí a vývoje má své opodstatnění. Klíma doby nikdy není bez vlivu na literární tvorbu v celé její šíři, ať už inspiruje tematiku, nebo napovídá formální rysy struktury a jazyka.

To vše se stejnou měrou týká i naší doby, přestože má v duchu postmodernosti tendenci porušovat, či přímo rušit konvence všeho druhu, včetně literárních. I když vnímáme tento paradox převážně jako rys posledních desetiletí, těžko bychom ospravedlňovali tvrzení, že lámání konvencí je něco nového a pouze vynález našich časů. Jistě se ale můžeme v tomto směru alespoň odvážit tvrdit, že oslavu multiplicity lze považovat za jeden z nejdůležitějších konceptů podílejících se na konstrukci rámce postmoderního období, které zatím ani s příchodem třetího milénia nejeví známky svého konce.

Z pohledu oslavy různorodosti, ale u vědomí sdíleného ducha doby je také nahlíženo na dílo deseti zvolených spisovatelek. Stejně jako v případě prvního svazku nesleduje výběr spisovatelek žádné specifické parametry ani zobecňující cíle, ale snaží se spíš o zvýraznění jejich odlišností a jejich osobitého přínosu, přestože se pro ně nabízí společná klasifikace „žen – spisovatelek na přelomu tisíciletí.“

Maureen Duffyovou od počátku její tvorby zajímají otázky identity. Posun důrazu od identity sexuální k úvahám o identitě národní a evropské se zvyrazňuje hlavně v jejich románech z 90. let, v souladu s jejím celkovým pohledem na anglickou historii, jak jej formuluje v knize *Anglie: Jak se tvořil mýtus* (England: the Making of the Myth, 2001). Helen Dunmoreová směřuje svůj literární pohled do lidského nitra, kde, jak se zdá, nachází temné stíny a šerá zákoutí, z jejichž zajetí není snadného úniku. Spojitosti s válkou, krutostí a násilnou smrtí tvoří buď pozadí, anebo podtext těchto sond do psychiky románových postav. Také Jane Gardamová dává svým solipsistickým hrdinkám zvlášť citlivý pohled na svět. V harmonickém souladu s jejich portréty slyšíme mírný, ba tichý hlas a jemně humorný tón v umění její prózy i tam, kde se dotýká stinných stránek současnosti a lidského života vůbec. Naopak za charakteristický rys románů i povídek A.L. Kennedyové lze označit drsný jazyk jejich hrdinů a hrdinek, který typicky zobrazuje permanentní psychologické drama jejich bytí. Navíc fragmentární, experimentální forma Kennedyové prózy, uplatňující proud vědomí interního monologu jako další element časově již roztříštěného textu, činí z A.L. Kennedyové jednu z výrazných postav nové generace britských spisovatelů přelomu tisíciletí. Snaha o shrnutí těžko souměřitelných románů Hilary Mantelové obsahuje oxymoron. Nejde pouze o široký záběr tematický a časový, který není tak příliš neobvyklý. Rozpětí mezi současností a historií se v různých formách snaží pokrýt stále větší počet autorů. Mantelové prózy se však od sebe navzájem výrazně liší také genericky v tom smyslu, že každý z jejich románů může představovat jiný subžánr, i když v zásadě nevybočují z realistického rámce. Michèle Robertsová zaujímá nepokryté feministický postoj, kterému odpovídá jak tematika celého jejího dosavadního díla, tak obrazy a ideje, kterými ji naplňuje. Samotný jazyk její prózy má výraznou poetickou kvalitu, s jejíž pomocí vykresluje zaujatý, láskyplný pohled na každodenní realitu věcí, které obklopují život žen. Barbara Trapidová cítí naopak potřebu svých protagonistů žonglovat s realitou a vším, co život přináší. Činí tak ve svých realistických románech formou komického vidění, kde však hravá lehkost jejího jazyka nezastírá i vážné myšlenky a závažná témata. V románech i povídkách Rose Tremainové se již pravidelně odvíjí podivný příběh vždy nějak zvláštních protagonistů na cestě za neméně podivným snem. Napříč svými příběhy zobrazuje Tremainová touhu jako univerzální projev lidství, v podstatě obdivuhodný, byť potenciálně nebezpečný. Tremainové toužící hrdinové a hrdinky pocházejí z různých dob i zemí a věrohodnosti svého ztvárnění dokládají tvůrčí talent autorky. Cílevědomé zaujetí myšlenkami postmodernosti spočívá u Mariny Warnerové jak ve volbě témat, tak ve způsobu jejich ztvárnění. Témata exilu a kolonizace

nahlíží jednak z pohledu postkoloniální kritické teorie a jednak v kontextu věčného převyprávění mýtů, pohádek a lidských příběhů. Tradičně chápaný pojem intertextuality, či prolínání napsaných příběhů, přerůstá v jejím zpracování do postmoderní hypertextuality propojující multiplicitu textů různých forem a registrů. Experimentální próza Jeanette Wintersonové především představuje psaní samotné jako extázi. Vděčnými tématy, která zároveň slouží jako nástroje experimentu, jsou láska, sex a sexualita, a k tomu neméně široký pojem času, všeprolínajícího, neuchopitelného a věčného.